1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ
НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
"SVOBODA", 81-83 GRAND ST.
JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 52. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 20-го БЕРЕЗНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MARCH 20, 1963 No. 52. VOL. LXX.

ПРЕЗИДЕНТ КЕННЕДІ ПРОПОНУЄ „МУР СВОБОДИ" ДОВКОЛА КУБИ

В САН ХОЗЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ ПРЕЗ. КЕННЕДІ З 6-ма ПРЕЗИДЕНТАМИ КРАЇН СЕРЕДУЩОЇ АМЕРИКИ; 200,000 КОСТОРІКАНЦІВ ОВАЦІЙНО ВІТАЛИ АМЕРИКАНСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА

Сан Хозе, Коста Ріка. — 18-го березня почалася конференція президента Кеннеді із 6-ма президентами країн Середущої Америки та Панами. Відкриваючи конференцію президент Кеннеді заявив, що „ми збудуємо довкола Куби мур, але мур не з цементу та цегли, ані не з колючого дроту, тільки мур із людей, що є віддані справі волі і суверенности". Президента Кеннеді оваційно вітали 200 000 костаріканців, які кілька разів переривали поліційний кордон та масово обступили авто, в якому їхав американський президент, лишаючи далеко з-заду інших президентів. Президент плянував, щоб головним пунктом конференції в Сан Хозе були економічні проблеми і здійснення програми „Союз для Поступу", та він не міг не згадати тісї проблеми, що є найважливішою тепер для Західної гемісфери — справи комунізму на Кубі під протекторатом Кастра. „Нарід на Кубі є змушений силою піддатися новому імперіялізмові, який є більше безоглядний і сильний та смертельно небезпечний в своїх цілях панування, ніж який небудь інший". Президент сказав, що саме тоді, коли Куба мала почати жити вільним життям, і коли мала там започаткуватися доба демократизму і соціяльної справедливости, СССР за допомогою своєї кубинської маріонетки приєднав кубинський нарід до своєї деспотичної імперії, і тепер старається поширити своє панування на американський континент. Але Президент пригадав, що всі інші чужі імперії переконалися в тому ,що американська півкуля не є врожайною для чужих тираній, бо „американці не зречуться легко волі, за яку пролили стільки крови, щоб її здобути". Кеннеді висловив надію, що конференція в Сан Хозе „скріпить можливість протиставитися інфільтрації кубинських аґентів, грошей та пропаґанди". Президент хвалив дотеперішні успіхи 6-ох американських держав в Середущій Америці, з яких користають 13 000 000 населення, що живе в цьому районі. Американський уряд зобов'язується допомагати в змаганнях скріпити економіку цього району. Від 1961-го року там збудовано коло 3 000 нових клясових приміщень, розділено коло одного мільйона книжок для шкільних дітей. Він згадав інші успіхи програми „Союзу для Поступу", як нові доми, збільшення числа учителів, успіхи в рільничій ділянці та безпосередня допомога майже трьом мільйонам осіб. „Та ми не сміємо бути самовдоволені, народи, які чекали сторіччя на нагоду здобути свою гідність, не можуть довше чекати". Президент вказав і на те, що треба зробити в тих латинських країнах Середущої Америки щоб направду здійснити „Союз для Поступу". Президент час від часу мусів протирати очі від того пилу, що його викидає вулкан Іразу, у віддалі 20 миль від Сан Хозе. Місцевий уряд запевнив всіх, що немає небезпеки від того вибуху вулкану.

УЧАСНИКИ ВЕРШИННОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В САН ХОЗЕ


Президент ЗДА


Президент Коста Ріка


Президент Нікараґви


Президент Ґватемалі

У конференції беруть участь ще президенти — Панами, Гондурасу і Ель Сальвадору.

Кубинські повстанці обстрілювали совєтський табір на Кубі і вантажний корабель

Маямі, Флорида. — Кубинські втікачі 18-го березня на двох човнах зблизилися до кубинського узбережжя і обстріляли совєтський військовий табір, вбиваючи й ранячи численних вояків. Інша група кубинських втікачів зблизилася до совєтського вантажного корабля та обстріляла його 20-міліметровою гарматкою та машиновими крісами в тому часі, як він вивантажував товари. Цей напад стався в сусідстві порту Саґва Гранде. Гаванське радіо не подало вістки про цей рейд кубинських патріотів. Рейду доконала бойова група кубинських повстанців, яка називається „Другим Ескамбрайським Фронтом — Альфа 66", і яка є найзавзятішою бойовою частиною між кубинськими втікачами. Немає ясних відомостей, чи повстанці могли вийти на берег та атакувати совєтський військовий табір, чи зробили вони це з човна. Повстанці вдоволені з того рейду і повідомили за допомогою радія про „повний успіх" своєї військової операції.

Посадник Західнього Берліну вимагає „тимчасової розв'язки" берлінської проблеми

Берлін. — Посадник Західнього Берліну Віллі Брандт звернувся з закликом до трьох західніх великодержав і до Совєтського Союзу, щоб вони порозумілись щодо тимчасової розв'язки берлінської проблеми, щоб таким чином облегшити теперішню напружену ситуацію. Віллі Брандт визнає, що остаточної розв'язки берлінської проблеми не можна сподіватись, як довго Совєти не дозволяють німцям покористуватися правом самовизначення. Тому він поручає погодитись на „статус кво" із залишенням західніх гарнізонів в Західньому Берліні та гарантіями свобідного доступу до нього з Заходу, як теж облегшенням комунікації між Східнім і Західнім Берліном. Західні війська мали б залишитися в Західньому Берліні так довго, поки існуватиме теперішній внутрішньо-берлінський мур. Скасування того муру Брандт вважає за одну з передумов до тривкої розв'язки берлінської проблеми. Він каже, що можна прийняти кожну таку тимчасову розв'язку, яка не перешкоджувала б пізнішому з'єдиненню Німеччини й Берліну.

Франція бойкотуватиме засідання Ради НАТО

Париж. — Французький міністер закордонних справ Моріс Кув де Мурвіль не братиме участи в першому засіданні Ради Північно-атлянтійського пакту (НАТО), яке відбудеться в найближчу середу 20 березня ц. р., коли-то британський міністер закордонних справ лорд Гюм заповів виголошення великої промови. Кув де Мурвіль не прийняв теж запрошення від лорда Гюма на спільний обід після того офіційного засідання НАТО. Офіційно з французького боку сказано, що французький міністер Моріс Кув де Мурвіль буде в тому часі „зайнятий" у зв'язку з від'їздом іранського амбасадора Мосселя Раїса, та що крім того — Франція не є заінтересована в справі, яка буде на денному порядку того засідання Ради НАТО: створення колективної, різнонаціональної морсько-ракетної атомової потуги НАТО. Французький міністер закордонних справ збойкутує британського міністра лорда Гюма та всю Раду НАТО на особисте доручення від де Ґоля — твердять американські газети.

СОВЄТСЬКІ ЛІТАКИ НАПАСТУВАЛИ ЛІТАКОНОСЕЦЬ ЗДА НА ПАЦИФІКУ

Вашингтон. — Чотири великі совєтські військові літаки дев'ятикратно пролітали в минулу суботу 16 березня ц. р. над одним із найбільших американських воєнних кораблів, літаконосцем „Констеллейшен" на Тихому океані — виявив в понеділок 18 ц. м. Департамент оборони. Радарні споруди американського літаконосця вистежили совєтські машини у віддалі 200 миль і негайно вистартували з корабельного чердака 10 американських легких машин, з того чотири бойові літаки типу „Фантом" і 6 типу „Крусейдер". Совєтськими літаками були важкі далекобіжні турбомоторові машини типу „Медвідь", які можуть летіти на віддаль 8,000 миль. У даному випадку річ ішла про вистеження і перехоплення американського літаконосця, далеко на водах Тихого океану, за 600 миль на південний захід від острова Мідвей. „Констеллейшен" знаходився в дорозі від Перл Гарбору до затоки Субік на Філіппінах. Совєтські машини пролетіли над американським літаконосцем двічі у висоті 24,000 стіп та сім разів у висоті тільки 3,000 стіп. Американські літаки летіли позаду й по боках совєтських. За поясненням офіційного американського комунікату в цій справі — ділялось це над відкритими міжнародними водами і тому совєтські літаки „мали право" діяти там. Однак це сталося уперше, що совєтські бойові і стежні літаки появились так далеко над Тихим океаном, над водами, що їх контролюють американська фльота і летунство. Останній подібний випадок стався 22 лютого ц. р., коли-то чотири совєтські літаки того самого типу „Медвідь" пролітали чотирикратно над американським літаконосцем „Форресталь", на південний схід від Азорських островів. Ці далекі лети літаків „Медведів" доказують — коментує американська преса — що ці машини всилі дійсно проробляти по 7 і вісім тисяч миль без поповнювання пальним. В січні й лютому цього року совєтські літаки багатократно пролітали в очевидних шпигунських цілях над різними американськими воєнними кораблями на Атлянтику і на Тихому океані. Цей останній випадок стався в два дні після того, як совєтські літаки загналися на американську територію Аляски. Совєтський уряд дотепер не відповів на негайну протестаційну ноту З'єдинених Держав у зв'язку з порушенням суверенного американського обширу над Аляскою.

Йорданія ставиться прихильно до федерації арабських держав

Амман. — Йорданський король Гуссейн заявив на пресовій конференції в минулу суботу, що Йорданія не бачить для себе небезпеки в недавніх державних переворотах які сталися в Сирії і в Іраку. Гуссейн ніби переконаний, що ті країни не мають ніяких аґресивних замірів у відношенні до Йорданії. З свого боку він висловився позитивно про федерацію Об'єднаної Арабської Республіки, Сирії і Іраку, щодо якої прийнято принципову постанову наприкінці минулого тижня в Каїро, але рішено продовжувати переговори щодо подробиць. Тим часом делегати Сирії і Іраку вернулися до своїх країн з столиці Об'єднаної Арабської Республіки, а дальші переговори відбудуться пізніше. Король Гуссейн висловив вдоволення, що його колишні перестороги проти комуністичної небезпеки стали вже зрозумілими в арабському світі, який ще недавно не розумів їх. Він потвердив, що його власна особа не стоятиме на перешкоді близькій співпраці між усіма арабськими країнами, потребу якої він цілком визнав. Взагалі той виступ короля Гуссейна і його відповіді на запити журналістів були надзвичайно примирливі на адресу Об'єднаної Арабської Республіки.

Бразилійський президент Ґуляpт домагається вияснення в справі заяви про комуністичні впливи в його уряді

Бразилія. — Президент Хоао Ґулярт гнівно зареаґував на твердження державного департаменту, що бразилійський уряд є під впливом комуністів. Він заявив, що жадатиме від президента Кеннеді, щоб вияснив особисто цю справу, яка виникла внаслідок того, що про комуністичну інфільтрацію бразилійського уряду говорено в Палатній Підкомісії в справах Латинської Америки. Ґулярт був наказав своєму міністрові скарбу Францішкові Сан Тіяґо Дантасові, щоб негайно припинив переговори у Вашингтоні про дальшу американську допомогу. Але з поінфомованих джерел повідомляють, що міністрові закордонних справ Гермесові Лімі вдалося переконати бразилійського президента, щоб не домагався того. Гадають, що президент Ґулярт був під впливом лівих елементів, коли так гостро виступав проти ЗДА. Вістка про комуністичні впливи в бразилійському уряді походить від американського амбасадора в Бразилії Лінкольна Ґордона, але державний департамент бере всю відповідальність за це твердження на себе. Та все таки гадають, що становище Ґордона в Бразилії захитане.

Уряд Здоров'я дозволив продукувати вакцину проти кору

Вашингтон. — Уряд здоров'я 20-го березня видав ліцензію на продукцію вакцини проти кору, якою щепитимуть дітей проти цієї докучливої недуги, на яку нездужають діти найбільше взимі або на початку весни. Зараз після опублікування ліцензії кілька фармацевтичних компаній почнуть негайно продукувати цю вакцину. Дехто гадає, що кір, — це більше неприємна як небезпечна недуга, але в 1960-му році на кір померло 410 дітей, а на поліо тільки 260. Майже кожда дитина нездужає на кір, деколи приходять різні комплікації від цієї недуги, і то дуже небезпечні, такі, як запалення легенів або енцефаліт (запалення мозку), що може спричинити нещастя дитини на ціле життя. Вакцину проти кору винайшли професор Гарвардського університету власник нагороди Нобеля д-р Джан Ендерс та його асистент д-р Томас Піблес, який ізолював віруса кору в 1954 році.

Совєтські підводні човни розвозять зброю для партизанів в країнах Латинської Америки

Маямі, Флорида. — Провідник кубинських втікачів на Флориді д-р Люїс Конте Аґеро заявив представникові Юнайтед Прес Інтернешел, що совєтські підводні човни довозять із Куби зброю для партизанів у Венесуелі, Панамі, Нікараґві та в Гондурасі. Він каже, що один підводний човен віз зброю а також і ліки для комуністичних партизанів. Ці ліки — це була частина з тієї медицини, що її ЗДА заплатили Кастрові за звільнення 1 113 кубинських полонених при кінці минулого року. Аґеро твердив, що його дані походять від очевидця з Куби, який бачив на власні очі те, що оповідав. Кубинський корабель перевіз зброю і ліки до совєтського підводного човна, який стояв на морі у віддалі 3 - 4 милі від Гавани. Харчі — це були пушки з м'ясом із СССР, і також харчові пушки з комуністичного Китаю. До Маямі надійшла вістка про те, що минулого місяця з Куби від'їхали 2 500 військовиків, але за те прибули нових 500 совєтських техніків. Інші вістки з Куби: частина совєтських вояків мала перейти на бік повстанців; кілька совєтських офіцерів згинули в боротьбі проти повстанців.

В Ню Йорку в цю суботу відбудуться крайові наради Українського Відділу Демократичної партії

Ню Йорк. — В найближчу суботу, 23-го березня о год. 10-ій перед полуднем тут у готелі Командор відбудуться крайові наради репрезентантів Українських Демократичних Клюбів. Наради скликав голова Українського Відділу в Крайовому Комітеті Демократичної Партії, адв. Степан Ярема. Головна мета цих нарад — організація і активізація Українських Демократичних Клюбів у цілій країні, головно з уваги на недалекі президентські вибори, що поважно скріпило б питому вагу громадян українського роду в американській політиці взагалі і в рямках урядової тепер Демократичної партії зокрема. На наради запрошені представники Українських Демократичних Клюбів, як численні видатніші діячі Демократичної партії. До участи в цих важливих нарадах запрошується всіх громадян. На нарадах будуть приявні представник Крайового і Стейтового Комітетів Демократичної партії і численна участь громадян - українців у цих нарадах вже сама по собі поважно скріпила б авторитет та голос українців у партії, уряді і країні.

● Сенатор республіканець Беррі Голдвотер заявив, що секретар оборони Роберт МекНамара і його помічники так часто міняють оборонні пляни і рід зброї, що з того може користати ворог, а союзники ЗДА, як Англія, Канада і Франція є збентежені, бо не знають, чи у Вашингтоні не з'явиться якийсь новий оборонний плян.

Робітничі спілки погрожують де Ґолеві генеральним страйком

Париж. — Боротьба робітництва проти режиму президента де Ґоля на тлі спору за платні й умовини праці — загострюється. Всупереч всім арґументам, погрозам і малельким поступкам збоку уряду — 200.000 французьких вуглекопів ввійшли в четвертий тиждень свого страйку. Публічна опінія і такі впливові чинники, як Церква, зайняли становище прихильне до робітників та проти уряду. Залізничники перевели 24-годинний страйк, для висловлення свого співчуття страйкуючим вуглекопам. Робітничі спілки залізничників, поштових службовиків, публічних закладів і державних установ загрозили генеральним страйком у випадку якщо уряд до трьох днів не дійде до конструктивного порозуміння з вуглекопами.

Д-р Володимир Вірщук доповідав на конвенції американських ветеринарів

Шикаґо. — В днях 18, 19 і 20 лютого ц.р. тут відбулася 81-ша річна Конвенція Ветеринарної Асоціяції стейту Іллиной. Ветеринарні лікарі Іллинойського та сусідніх стейтів з'їхалися, щоб вислухати доповідей запрошених прелеґентів-фахівців про найновіші здобутки з різних ділянок ветеринарної медицини. Одним з таких запрошених прелеґентів був д-р Володимир Вірщук. Він виголосив першого дня Конвенції доповідь на тему: „Туберкулінні реактори". Для кращої ілюстрації своєї доповіді д-р Вірщук виготовив і висвітлив ряд фотографічних знимок із відповідними поясненнями. Доповідь була старанно опрацьована та викликала велике заінтересування присутніх, вислідом чого була численна участь в дискусії і запитаннях. Другого дня Конвенції на прийнятті, влаштованому для доповідачів та запрошених гостей, уступаючий президент Конвенції д-р Хрістензем представив дуже тепло д-ра Вірщука, підкреслюючи його українське походження, зазначуючи, що він є недавнім іміґрантом та новим громадянином цієї країни і вже в короткому часі вніс свій вклад у розбудову американської науки. Участь у конвенції, як слухачі, взяли ще українські ветеринарні лікарі стейту Іллиной — д-ри: І. Розгін, В. Петрина, І. Рудавський, П. Сениця, А. Шпур і Б. Ткачук.

Папа впав, вступаючи на престіл, але не покалічився

Рим. — В минулий понеділок 18 ц. м. Папа Іван XXIII впав на східцях, по яких вступав на престіл під час урочистої масової авдієнції для паломників з його колишньої дієцезії в Берґамо, у так званій Клементівській залі. Папа впав на руки, які інстинктово простягнув, щоб захоронитись від упадку. Який десяток осіб з його оточення кинулись помогти Папі підвестись. Папа Іван XXIII має тепер 81 рік і є важкої будови, так, що кожний такий випадок викликує острах в його оточенні. Проте Папа не побився і не прикладав ніякого значення до цього інциденту, не згадував його теж у своїй промові до прочан. Кілька місяців тому Папа також впав, поспішаючи на збірну авдієнцію ватиканської служби. Тоді він, всміхаючись, звернув увагу: „Бачите, що діється, коли людина занадто спішиться".

В АМЕРИЦІ

● Преса підкреслює те, що державний секретар Дін Раск не має часу ходити на всі прийняття, на які його запрошують численні дипломати у Вашингтоні, але його дружина Вірджінія Раск щоденно буває на кількох прийняттях, деколи на 8-ох або й дев'ятьох. Вона знає всіх жінок визначніших дипломатів, а завжди старається пізнати дружину нового амбасадора або консула. Вона занедбує своїх дітей 22-річного Дейвіда (який недавно одружився), 16-річного Ричарда і 13-річну Марґарет.

● Уряд Здоров'я знову пригадує батькам, що небезпечно є залишати старий і зіпсутий холодільник на на подвір'ї, бо туди можуть залізти діти та задушитися. Коли хтось викидає з кухні холодільник, то повинен відняти від нього двері, щоб діти не могли в ньому замикатися.

● Нюйоркський адвокат Джеймс Б. Донаван був на Кубі, де переговорював в справі звільнення 35 американських громадян, які сидять в кубинських тюрмах. Він прибув в неділю до Ню Йорку і того самого дня прибули до ЗДА дві американки Марта О'Ніл з Атланти, Джорджія, та Джералдін Шемма з Ню Йорку, яких Кастро казав звільнити з тюрми. Донован обіцяє, що незабаром Кастро звільнить із тюрми всіх американців.

Українська хроніка

Українська Вільна Академія Наук у ЗДА влаштовує Пленарну Конференцію, присвячену сторіччю з дня народження Володимира Вернадського, першого президента Української Академії Наук у Києві. У програмі: Александер Архімович: Відкриття Конференції, Бріян Г. Месон: (керівник департаменту мінералогії Американського Музею Природознавства): Вернадський як учений, Любов Дражевська: Вернадський — перший президент Української Академії Наук у Києві. — Конференція відбудеться в суботу 23-го березня 1963 р., о годині 6-ій веч. в будинку Академії: 206 Вест 100 вул., Ню Йорк.

● Українська Студентська Громада при Нюйоркському університеті, як першу з запляннованих доповідей англійською мовою про українську культуру й історію, спонзорує доповідь композитора й диригента Антона Рудницького на тему „Українська музика тепер і в минулому". Доповідь відбудеться в Нюйоркському університеті, в середу 20-го березня, о годині 8 вечером, 708 Main Bldg., Washington Square, East, New York.

Ред. Вол. Душник доповідав в Клівленді

Клівленд. — Минулої неділі, 17-го березня, тут відбулася доповідь п. Володимира Душника, редактора англомовних публікацій УККомітету, про Україну, як міжнародну проблему. Ред. Душник говорив на підставі досвіду та спостережень, роблених ним під час своїх відвідин в Европі з кінцем минулого року. Окрему увагу віддав доповідач справі процесу проти большевицького аґента Сташинського за вбивство сл. п. д-ра Лева Ребета і сл. п. Степана Бандери та справі недавнього звільнення первоієрарха Української Католицької Церкви, митрополита - ісповідника Йосифа Сліпого, з довголітньої совєтської каторги. Доповідь, яку зорганізував місцевий Відділ ООЧСУ, відбулася в залі УНДому з участю понад 500 осіб.

У СВІТІ

● Кол. французький прем'єр тепер лідер підпільно - риволюційної опозиції проти французького президента Шарля де Ґоля, Жорж Бідо, який від десятьох днів є під домашнім арештом в одному баварському селі заявив, що його політична місія і обов'язки важливіші від особистої вигоди і безпеки і тому він не зможе відмовитись від дальшої політичної діяльности в користь політичного азилю. Західня Німеччина, чи пак Баварія, Італія і Портуґалія заявили, що коли б вони мали признати Бідо азиль, то тільки під умовою, що він припинить змовлятись проти французького уряду.

● Совєтський Союз запротестував у нотах до ЗДА, Британії і Франції проти того, що в Західньому Берліні судді присягають на вірність Німецькій Федеративній Республіці (Західній Німеччині). Совєти твердять, що Західній Берлін ніколи після останньої війни не був частиною Західньої Німеччини і тому таке пов'язування з нею Західнього Берліну свідчить про „анексіоністичні" тенденції, існуючі в Західній Німеччині у відношенні до Західнього Берліну.

● У Берні в Швайцарії арештовано двох ізраїльських аґентів за спробу схопити німецького ракетного вченого, д-ра Ганса Кляйнвехтера, який перебував на службі Об'єднаної Арабської Республіки, працюючи над атомовими ракетами для неї.

● У Голі Лоч в Шотляндії, де є база для американських атомово - підводних човнів, урочисто прощали постачальний корабель тих човнів „Протеус", який після 2-річного перебування там вертався до свого матірного порту в Чарльстоні, у півд. Каролайні. У Голі Лоч англійські пацифісти раз-у-раз уладжують демонстрації проти американської атомової зброї, але місцеві шотляндці ставляться до американських залог дуже гарно.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

З'їзд в Сан Хозе і Кастро

Теперішня конференція президента Кеннеді і шістьох президентів країн Середущої Америки в столиці Коста Ріка, Сан Хозе, була сперш у подумана, як зустріч для кращого з'ясування господарського стану тих країн і затіснення їх економічних взаємин в першу чергу із З'єдиненими Державами, що мали б посилити свою фінансову й технічну їм допомогу по лінії засад Альянсу для Прогресу. Однак, при всіх актуальних і пильних економічних та соціяльних проблемах країн - учасників цієї конференції, на першому пляні їхнього заінтересування стоїть таки — Куба. Бо чого варті всі заходи для піднесення життьового рівня якоїсь країни, якщо тій країні загрожує перехід під комуністичну владу, підготований і проведений за імпортовані гроші, агітаторами з Куби? Правда, комуністична пропаганда має слабший пункт, коли ведеться вона в терені, де фінансові відносини стабілізовані, де нема безробіття і панує загальний добробут. Але, поперше, ще багато води мусить перепливти через Панамський канал, поки в отих 6-ох середньоамериканських країнах постануть такі ідилічні відносини, а далі, — специ від підривної акції не зацукуються перед атакуванням будь-якої країни, без уваги на її внутрішні господарські відносини.

Таким чином на конференції в Коста Ріко логічно й природно мусіла виринути Куба, як найголовніша тема міркувань. Це тим більш зрозуміло, що шість середньоамериканських країн, які репрезентовані там їхніми президентами, — Коста Ріка, Гондурас, Гватемаля, Нікарагва, Ель Сальвадор і Панама, — це найбільші приятелі Америки, які зірвали взаємини з Кубою Фіделя Кастра і вповні погоджуються з Америкою щодо аномалії, якою є комуністичний режим на Кубинському острові в Західній гемісфері. Ніхто з тих президентів, включно з президентом Кеннеді, не має, мабуть, найменшого сумніву, що всі заяви Хрущова, Кастра та їхніх прибічників про те, що Куба не має наміру експортувати революцію — це обман, якому перечать факти існування на Кубі цілої школи шпигунів - підривників з-посеред „стипендіятів" із країн Латинської Америки. І хоч навіть найбільший арсенал зброї на Кубі не страшний Америці, він мусить лякати мілітарно слабші за Кубу інші країни Середньої Америки.

Очевидно, що в Сан Хозе на першому пляні мусіло стати питання, що його так часто повторюють речники американського Уряду на адресу внутрішньої опозиції: що діяти? Найперша відповідь — ужити енергійних заходів, щоб з Куби забралися геть совєтські війська. Американська поведінка в цій справі занадто делікатна, в рукавичках. Совєтські війська на Кубі грають ролю совєтських залог на Мадярщині й в інших сателітних країнах: вони є асекурацією Кастра проти вибуху гніву власного народу. Але Америка мусить підтримувати тих кубинських патріотів, які свідомі зла кастрівського режиму і підготовляють його повалення зсередини. Теорія Адлая Стівенсона, за якою не треба вести такої політики, що поставила б Хрущова у клопітливе становище і він, з уваги на співпартійців, не міг би відкликати своїх військ з Куби, це теорія найбільш фальшива, шкідлива. В найбільш клопітливому становищі знаходяться тепер ЗДА й латиноамериканські країни, і в першу чергу вони повинні думати про власні інтереси. Повалення Кастра — це ціль, якої ЗДА не можуть виректись!

Цілком зрозуміло, що президенти на своїй зустрічі в Сан Хозе говорять про ту кардинальну проблему, якою є нинішній комуно - кубинський пістряк та конечність його ліквідації. Чи вони прийдуть до якогось одностайного висновку — інша річ. Але вони напевне прихиляться до кожного рішення президента Кеннеді, якщо тільки його наслідком буде — загин режиму Кастра.

З ножем з плечима

Московська „Правда" з 15-го березня ц. р. і за нею „Ізвєстія" та інші совєтські газети з 16-го березня опублікували повний текст листів, що ними обмінялися Центральний комітет Комуністичної партії Совєтського Союзу і Центральний Комітет Комуністичної партії Китаю. Стосуються обидва листи існуючих між обома партіями розбіжностей, що знайшли свій вияв у гострих взаємних обвинуваченнях уже не тільки на комуністичних зборищах, але й на сторінках комуністичних офіціозів. І одна і друга сторона, значить і Москва і Пейпінґ, висловили в цих листах своє бажання закріплювати всіма способами „єдність комуністичного руху" і заявили свою згоду відбути зустріч представників обох партій.

Аналіза тексту обох листів, надрукованих у совєтській пресі, доводила б, що до якогось порозуміння ще дуже далеко. Центральний Комітет КПСС вислав свого листа з пропозицією відбути спільну зустріч ще 21-го лютого цього року, а відповів на нього Центральний Комітет Комуністичної партії Китаю щойно 9-го березня цього року. До того ж Мао Тсе-тунґ і його соратники, нібито повністю акцептуючи стверджену московським ЦК конечність зустрічі і вирівняння розбіжностей, водночас із цим зумовили його такими вимогами й застереженнями, що відповідь Пейпінгу можна трактувати просто як ультимат. Якщо в листі ЦК КПСС була мова тільки про „тимчасові труднощі" міжнародного комуністичного руху і щонайбільше про „загострену полеміку", то в листі ЦК КПКитаю підкреслено наявність „серйозних розбіжностей в цілому ряді найважливіших принципіяльних питань". Вітаючи пропозицію московської компартії в справі припинення відкритої полеміки і суґестію в справі відбуття двосторонніх чи й більшесторонніх нарад, пейпінґські вожді підкреслили, що вислід цих нарад залежатиме від „попереднього переборення цілого ряду труднощів" і від прийняття вимог китайської компартії, щоб „совєтські товариші", поки прийде до таких нарад, започаткували „активні заходи для усунення розбіжностей між Комуністичною партією Совєтського Союзу і альбанською Комуністичною партією, між Совєтським Союзом й Альбанією". Але найбільш принизливою для престижу Москви і Хрущова є висловлена в цьому листі суґестія, щоб Хрущов, їдучи в Камбоджу, заїхав до Пейпінґу для обміну думками і, зокрема, висловлена після цієї суґестії заява, що в цьому може заступити Хрущова якийсь „інший відповідальний товариш" із совєтського колективного керівництва. Така стилізація китайського „запрошення" доводить, що Мао Тсе-тунґ не трактує вже Хрущова вирішальним чинником у Совєтському Союзі і волів би говорити з кимось іншим.

Що так воно є, може свідчити й надрукована в березневому числі офіційного органу міжнародного комуністичного руху, що виходить у Празі різними мовами під назвою „Проблеми миру і соціялізму", стаття, спрямована проти однієї неназваної комуністичної партії, яка виступила з вимогою усунення „ревізіоністів" з керівництва КПСС. Беручи до уваги увесь розвиток подій в комуністичному русі, із такою вимогою могла виступити тільки компартія Китаю і стосуватися ця вимога може єдино до Хрущова, що його відкрито називають ревізіоністом „альбанські товариші".

Поставлення таких неприйнятних для Москви вимог, як погодження з Тіраною й усунення Хрущова з кремлівського колективного керівництва, доводить, що якихось підстав для надій на злагоду між Москвою і Пейпінґом — немає. Опубліковані листи, що ними обмінялися ЦК КПСС і ЦК КПКитаю, показують, що обидві сторони, хоч і говорять між собою, але тримають при цьому на всякий випадок ножа за плечима.

ХРУЩОВ БОРОНИТЬ СОЦРЕАЛІЗМ, СТАЛІНА І СЕБЕ САМОГО

8-го березня цього року уже третій раз виступив Хрущов з довжелезною промовою у Москві перед совєтськими письменниками і мистцями. Здавалося б, ціллю його виступу була і тим разом оборона соцреалізму, але подекуди переходила та оборона зобов'язуючого всіх письменників і мистців напряму в літературі — в оборону Сталіна, а далі й в самооборону проти фактів з його ж таки, Хрущова, біографії.

Спираючись на гіпнотизуючу силу свого офіційного становища, в тім розрахунку, що ніхто з присутніх не відважиться сказати слово наперекір, дозволив собі Хрущов навіть обвинувачувати декого з присутніх за ті самі гріхи, що їх він доконав у стократ більшому розмірі.

Багато проблем торкнувся Хрущов у своїй промові, наболілих, гострих проблем, що вимагають негайного рішення: проблеми батьків і дітей, проблеми „лівого мистецтва", абстракціонізму і формалізму, проблеми дальшої десталінізації, що поза волею партії шириться на всі ділянки життя країни, нарешті, проблеми антисемітизму в Совєтському Союзі. На жадну з тих проблем не дав він переконливого вияснення. Головним арґументом був у Хрущова „народ", „трудящі", що ними він сперував достоменно так як його попередник Сталін: „народ схвалює нашу політику", „народ підтримує нас", „народ так хоче".

Це вже давно завважили дослідники большевизму, що „широкі маси" в уявленні большевиків — це ніби малі діти або дикуни, яких треба виховувати в комуністичному дусі, достосовуючись до їх рівня. Звідси — методи совєтської пропаганди, звідси — зміст совєтської преси, звідси й той соцреалізм, який не залишає місця для домислів, проблемних тем, а все вияснює згідно з партійною лінією. І тому: „партійність і народність — найважливіші принципи нашого мистецтва" — заявляє новоявлений корифей всіх наук — Хрущов.

„Біла пляма" в совєтській літературі — життя колгоспників, робітників і безпартійної інтеліґенції в період культу особи — окрема болюча проблема, „небезпечна тема", як назвав її Хрущов, яка дуже гостро стоїть перед партійним проводом. З дозволу Хрущова на цю тему написав свого часу А. Твардовський поему „За далечінню — далечінь", а Г. Чухрай виготовив фільм „Чисте небо". Але все це — тільки дуже обережні спроби змалювати той період тотального терору. І навіть Солженіцина совєтський концтабір в його оповіданні „Один день Івана Денисовича" — це лише частка правди, яка вимагає дальшого й дальшого розкриття злочинности не тільки Сталіна, але й всієї совєтської системи.

То як же далі з культом? Тим часом до редакцій журналів у Москві і Києві напливають десятки рукописів, в яких автори, що повірили у „відлигу", в Хрущова, розповідають про страхіття єжовщини, про чорні дні голоду 1933-го року, про колективізацію.

Хрущов із цього скрутного становища шукає виходу. І в своїй промові говорить він про символічного лікаря - хірурга, який має вирізати у хворої людини злоякісний боляк. „Хірурґ — каже Хрущов — користується своїм ножем так, щоб вирізати боляк і не пошкодити організмові. Тут потрібна майстерність. Якщо не опанував цієї майстерности, не берись. Слушно роблять матері, коли не дають дітям гострих речей в руки..."

Чи ж треба було Хрущову розгадувати присутнім зміст своєї притчі, що хірурґ, про якого він говорить, це — совєтський письменник -соцреаліст, злоякісний боляк — наслідки культу Сталіна, організм, на якому робиться операцію — компартія, що уособлює державу, і дитина, якій не можна давати до рук ножа, — письменник, що не стоїть на позиціях соцреалізму. Ну, а дбайлива мати — це, звичайно, провід компартії, її перший секретар Хрущов.

Про період культу Сталіна — заявив Хрущов, — „партія вже сказала народові всю правду". Цим він виразно дав зрозуміти присутнім на нараді письменникам, що поза ту межу десталінізації, до якої партія дійшла — переступати невільно. Далі партія вже оправдує і закріплює те, що від „культу особи" залишилось: диктатуру партійної кліки, колгоспну систему, бюрократичний апарат, обмеження всіх людських свобід, коротко — совєтський режим. „Сталін, — сказав Хрущов, — був правдивим марксистом, визначним діячем нашої партії, відданим революції". Але напіврегабілітований Хрущовим Сталін — це вже буде відтепер не Сталін, а це будуть Ленін і сам він, Хрущов. Ось така хитромудра матеріялістична діялектика!

Тож треба пам'ятати, — заявив перший секретар КПСС, — що ті роки, роки культу особи, „не були періодом застою в розвитку совєтського суспільства, як уявляють собі наші противники. Під керівництвом комуністичної партії (а хто ж і був найвищим керівництвом, як не Сталін! — В. С-ко) наш народ успішно будував і збудував соціялізм". І при цій нагоді вже широко знаний у світі, як „кат України", Хрущов цинічно додає: „З особистого досвіду можу сказати, як учасник подій у тих роках, які зображується іноді похмурими барвами й сірими тонами, що це були щасливі, радісні роки, роки боротьби і перемог, тріюмфу комуністичних ідей" (бурхливі оплески).

Хрущов з властивим йому зухвальством і самопевністю пробує також представити себе самого, як опозиціонера супроти сталінської політики терору, як „друга українського народу" в тих роках, коли був він у Києві секретарем ЦК КП(б)У і очолював терористичний апарат. „Відомо, — сказав він, — що Сталін мав намір винищити значну частину творчої інтеліґенції Радянської України. Очевидно, за підшептами Берії і Каґановича він запідозрив, що серед творчої інтеліґенції в післявоєнній Радянській Україні визрівають якісь націоналістичні тенденції, настрої, і він став підштовхувати події в тому напрямі, щоб розправитися з визначними письменниками й діячами мистецтва України. Якби українські большевики піддалися тоді настроям Сталіна, то, видимо, українська інтеліґенція зазнала б великих утрат, і, мабуть, була б створена „справа" українських націоналістів..."

Хрущов, який в часах сталінського терору входив до найвищої партійної установи, Політбюра ВКП(б) в Москві, заявив письменникам, що „керівні кадри партії знали про масові арештування людей, але — не знали, що арештували ні в чому не повинних людей". Бо вони, ці кадри, а в тому числі й сам Хрущов, „вірили Сталінові". В цьому місці досягає Хрущов вершків лицемірства. Що більше, з гострими тирадами спадає він на письменника Іллю Еренбурґа, який у своїх недавно виданих мемуарах „Роки, літа, люди" пише, що в тих часах багатьом відомо було про „зловживання" Сталіна, але „всі мовчали, стиснувши зуби". Цю Еренбурґову „теорію мовчання", що стала в тих часах нормою для совєтських людей, Хрущов осуджує, бо, мовляв, створили її особи, які рятували власну шкіру і тим допомагали злу скріплюватися.

Тільки безсумнівним акторським талантом Хрущова, його величезним досвідом, набутим у кремлівських кривавих інтриґах, і його крайнім нахабством та безпринципові стю можна пояснювати психологічний феномен — його виступ перед письменниками в цій ролі незаплямленого, правовірного комуніста, оборонця народу, а зокрема України, проти тирана Сталіна.

Чому, власне, так затялася кремлівська верхівка з тим соцреалізмом?

„Ліве мистецтво", проти якого так гостро виступає Хрущов, у перших роках революції зобов'язувало всіх письменників і мистців, які не хотіли носити на собі наличок „назадників" і консерва-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Петро Одарченко

ВІНОК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ

(8)

Великий син України помер на чужині далеко від рідного краю. Дальший, сьомий розділ має назву „Голосіння матері України". Цей розділ подано в стилі українських народних голосінь:

Та до кого ж я літатиму,
Кому в очі заглядатиму?
Кому квіти-самоцвіти
По долинах розстилатиму?
Відкіль тебе ж викликати?
Чи то з рути? Чи то з м'яти?
Чи з глибокої могили,
Де барвінки хрест обвили?
...Як же тебе шанувати —
Цвіт вишневий обсипати,
А чи жовтий лист кленовий
На віночок твій терновий?

Друга частина симфонії має назву „Вишневий вітер". У цьому розділі з великою поетичною силою і експресією Іван Драч показав у яскравих образах вічну славу Шевченка і його ролю у відродженні Української Нації. Місце Т. Шевченка в світовій культурі поруч Шекспіра, Бетговена, Гоя. Цю ідею висловлено усуненням часових меж, хронологічних рамок: Шекспір, Бетговен і Гоя несуть дорогу труну українського Кобзаря:

Йому стелилася дорога незвичайна —
Єдина у житті і в смерті теж єдина,
Крізь всі віки, загорнуті у смуток,
Крізь всі народи, сиві і весняні, —
Кругом Землі йти на плечах братів.

І до труни з кленового безсмертя
Шекспір підходив з глибини століть...

...Війнуло подихом насичених терзань —
Рішуче звівся буряний Бетговен.
Левиний чуб із чорних блискавок
Упав на груди вогняного брата —
Вислухував громи в Тарасовій душі.

...І скинув Гоя вороний циліндр
Поставу згорблену ніс крізь тривожні хмари
З совою на широкому плечі.
У кожного рукав пов'язаний хустиною
З яскравим українським вишиттям.
Взяли на плечі дорогу труну.

Другий величний похорон Шевченка відбувся на Україні на початку травня. В далекому Петербурзі в день його смерти розцвіла у пляшці з водою вишнева гілочка. Тепер же, коли в травні привезли на Україну труну з прахом поета, вишневим цвітом залита була вся Україна. І цей образ вишневої України і одночасно символ відродження, символ воскресення Нації з довгого сну зимової неволі Драч подає в багатократному рефрені:

Вишневий цвіт
З вишневих віт
Вишневий вітер
Зриває з віт.
І замість свічки палахтіло сонце
Вишневий плід
Здивує світ,
Всміхнеться сонце
На крилах віт
В Тарасових натруджених руках.
І доки світ
У плині літ
Вишневий вітер
Вишневий цвіт.

Шевченко зцементував Українську Націю. Шевченко показував своєму народові шлях до волі і правди, шлях до національної свідомости, до державної незалежности. Шевченко забезпечив своєму народові світле майбутнє. Під проводом свого національного пророка, Мойсея Української Нації „йшла Україна в глибину століть". Цю ролю Т. Шевченка показав Іван Драч з великою поетичною силою в кінцевих рядках своєї симфонії!

У кругосвітній похорон пішли,
Щоб зупинитись на горі Чернечій,
Йшла вперше Україна по дорозі
У глибину епох і вічних зльотів —
Йшла за труною сина і пророка.
За нею по безсмертному шляху
Ішли хохли, русини, малороси,
Щоб зватись українцями віднині.

Вишневий цвіт
З вишневих віт
Вишневий вітер
Зриває з віт.

І розступалися народи перед ними,
Вітри носили шепоти на крилах.
Питав Париж Варшаву: Хто це? Хто?
Літали ластівки й снували за собою
Години й дні, журбою перевиті.
А з куполу захмарених небес
Глибинний реквієм схилявся до Землі
І очі смутку зазирали в душу —
Йшла Україна в глибину століть.

Вишневий плід
Здивує світ,
Всміхнеться сонце
На крилах віт.

Вишнева весняна пора.
Летять стежини до Дніпра,
Летять хмарки, летять дороги,
Зібгавши куряви під ноги.
...Летять віки, летять народи.
Вишневий вітер на Землі.
Вишневі думи на чолі.

І доки світ
У плині літ —
Вишневий вітер,
Вишневий цвіт.

Симфонія „Смерть Шевченка" — це один із найсильніших і найкращих творів про Шевченка. Це гимн Великому Поетові, це гимн вишневій Україні, це гимн величі і безсмертю українського народу. Основний мотив цієї симфонії — великодній мотив: „Смертю смерть подолав!"

Фізична смерть Шевченка стала початком його духовного безсмертя. Сконсолідована Шевченком українська нація іде вперед Шевченковим шляхом під Шевченковим прапором „у глибину століть".

І доки світ
У плині літ —
Вишневий вітер,
Вишневий цвіт!

(Кінець)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

До статті „Політика — це не особиста пристрасть"

7-го березня цього року в числі 43 „Свободи" була вміщена стаття д-ра С. Горака п. н. „Політика — це не особиста пристрасть", до якої вважаємо своїм обов'язком висловити нашу думку.

У читача, який прочитав згадану статтю, може виникнути враження, що середовище УГВР, яке, до речі, в цьому році обходить 20-ліття своєї політичної діяльности, є одною, як пише автор „із тих українських руїнницьких сил, що причинються так багато до нашої нещасливої долі". Далі п. Горак, пишучи про виступ мґр. Дарії Ребет на спільній зустрічі українців з поляками і чехами в Шикаґо, закидає їй, базуючи свої висновки на інформаціях, виловлених із польського часопису „Америка Ехо", речі, які після нашої перевірки не відповідають правді...

Нас неймовірно дивує, як могла Редакція „Свободи", українського щоденника, видаваного за гроші членів УНС, яка постійно заявляє про свої загальноукраїнські — апартійні позиції, вмістити таку статтю, не перевіривши інформацій, поданих автором, тим більше, що сам автор у статті заявляє, що ті інформації зачерпнув із чужого нам, польського часопису...

Вважаємо появу вище згаданої статті за намагання дескримінувати й образити середовище УГВР — ОУНз, що в результаті аж ніяк не причиниться до покращання і так уже нездорових політичних відносин.

Пишемо ці рядки, як активні члени різних Відділів УНС в Дітройті, вважаючи, що „Свобода", як орган Українського Народного Союзу, не сміє подібними інформаціями й статтями ображувати політичних переконань його членів.

Підписи: Любомир Вашук, д-р Іван Янчишин, Осип Войчук, Богдан Питель, Ірина Шавалюк, Степан Пад-Крупка, Євгенія Крупка, Люба Федорко, Дмитро Федорко, Анна Березюк, Тимко Березюк, Василь Кузьмин, Петро Гнатюк М. Ярема, О. Янчишин, Василь Кузьмич, Петро Гнатюк та ін. (підписи нечиткі).

Дітройт, Мишиґен.

Прочитавши статтю д-ра С. Горака у нашому щоденнику „Свобода", починаємо тратити віру, що „Свобода", яка так довго була об'єктивним, понадпартійним інформатором членів УНСоюзу і української спільности, взагалі, є ним і надалі.

Нам було дивно читати редакційні статті, де говорилось про д-ра Лева Ребета і С. Бандеру. Все чомусь по-мачушиному трактовано Л. Ребета. Щоб з'ясувати, хто був хто, вистачить переглянути число „Українського Самостійника", присвячене д-рові Л. Ребетові, або денебудь написану його автобіографію, поглянути в Енциклопедію Українознавства під гасло „Бандера".

А стаття д-ра Горака?

У нас є живі свідки, колишні упісти, які в польських уніформах впадали в так звані пляцуфкі АК, перше показували відбезпечену ґранату у руці, а потім листа - відповідь від УГВР, — Головної Команди УПА. Опісля прийшло підписання договору між УПА і АК, встановлення закону, який ми, упісти, називали „лінійкою", спільні бойові акції проти комуністів, наприклад, у Грубешові, офіціяльне визнання себе, як рівнорядних партнерів, а спірні питання мали вирішити Уряди обох вільних держав. Якщо хтось на еміграції має на це право і знаходить спільну мову з такими поляками, як було польське протикомуністичне підпілля, чи лише подібними їм, то хіба це не є каригідне, як це мало місце в Шикаґо.

Стаття д-ра С. Горака, здається, є приміром виявом непоінформованости взагалі. Не всі, зрештою, можуть все знати.

Олександер Герега
Клівленд, Огайо.

П. С. Це не лише мої думки. Ця справа була обговорена в ширшому колі Прихильників Визвольної Боротьби України, які є всі членами УНСоюзу.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Федір Дудко

ГЛУМ

ОПОВІДАННЯ

(17)

Сиротюк зупинив авто і заявив делеґатам, що вони переїжджають зараз бойове розположення української армії, і він мусить їм зав'язати очі.

— Паляниці, перевяжи!

Паляниця встав, поставив рушницю, взяв із сотникових рук дві хустки і зав'язав делеґатам очі.

— Руш!

Авто заторохтіло, хитнулось і понеслося вперед.

— Дозвольте, пане сотнику! — тихо звернувся до Сиротюка Паляниця.

— Чого тобі?

Паляниця мовчав. Він пильно дивився в очі сотникові і конвульсійно стискав тремтячими пальцями рушницю.

— Ти збожеволів, хлопче?! — шепотом крикнув Сиротюк, і під пильним його поглядом стиснені Паляничині пальці розтулилися і руки безсило слизнули по рушниці вниз.

— Да, да... — невиразно проговорив Свірібєєв.

Сиротюк пильно подивився на його обличчя із зав'язаними очима, на сірий френч, на жилавий кулак, яким Свірібєєв так ще недавно бив його по лиці — і груди його нап'ялися від приливу страшного чуття.

— Да, да... — так само невиразно проговорив Свірібєєв.

Сиротюк стиснув зуби і відвернувся.

Авто в'їхало в село. В цьому селі містився штаб полку. Десь далеко поза селом у полі час від часу розлягалися рушничні стріли.

Сиротюк зупинив авто коло штабу і зайшов до хати. Через деякий час вернувся, і авто рушило далі.

Передова лінія простягнулася корчами поза селом. Делеґатів висадили з авта, розіпняли білий прапор і повели вузенькою стежечкою в поле. Коли кущі минули, їм розв'язали очі, і Сиротюк, приставивши руку до дашка, заявив:

— Можете йти в свою сторону.

І показав рукою напрям.

Свірібєєв подивився на Сиротюка і насмішкувато приставив свою руку до кашкета.

— Прощайте, панє сотнік... А может бить і до свіданія... Кто знаєт, может єщо коґда-нібудь пріведьотся встрєтіться...

І, повернувшись, пішов на горбок.

Сиротюк дивився йому вслід і у нього було нестримане бажання вихопити з кобури револьвер і покласти на місці цю високу, довгов'язу, жилаву постать.

Свірібєєв враз озирнувся, постояв на місці, всміхнувся і, взявши свого товариша під руку, попростав далі.

Сиротюк пильно стежив за ним. Враз він помітив підозрілий рух Паляниці, повернувся і вирвав у нього з рук рушницю.

— Ти що, справді збожеволів?

Свірібєєв почув, озирнувся і, всміхаючись, озвався:

— Да, да... Я — делеґат...

Товариш взяв його під руку, і вони швидко пішли вгору. На вершечку горбка Свірібєєв ще раз озирнувся і махнув рукою. І було в цьому русі щось образливе і глумливе.

— Я уб'ю цього гада! — крізь сльози крикнув Паляниця.

Але постаті делеґатів сховалися за горбком, і чисте небо прозорою блакиттю глянуло в Паляничині очі.

Вертаючи назад через Нехаївку, Сиротюк зустрів знайомого міліціонера Дмитра. Служив він і тепер міліціонером у містечку.

Між висловами радощів розповів йому Дмитро і про сумну пригоду.

Начальник большевицького штабу Свірібєєв на ранок по утечі стрільців вернувся з фронту. Єгорова він присудив до двадцяти п'яти шомполів, а комісара Гордієнка і старшого міліціонера Кирпу заарештував. Через день з наказу Свірібєєва відбувся над ними суд, який обох засудив до розстрілу за зраду. Гордієнка і Кирпу вивели того ж дня у поле і розстріляли.

Дмитро показав потім і їхню спільну могилу — розстріляли їх на тому самому полі, на якому мав бути розстріляний Сиротюк.

Сумно стояли над могилою Сиротюк з Паляницею, низько схиливши голови.

— І чому я не вбив того гада проклятого! — крикнув Паляниця і стукнув себе кулаком у груди.

Сиротюк мовчав.

Було тихо навколо. І тільки високо, в голубій блакиті неба бризкали сміхом, свистіли, кувікали, захлискувалися від реготу над неоглядними просторами нив щасливі українські жайворонки...

Березень-червень 1924.

(Кінець)

Володимир Григор Гафткович

(В першу річницю смерти)

Нещодавно минув рік, як на цвинтарі в Глатенбері біля Гартфорду, Конн., зложено на вічний спочинок тлінні останки св. п. Володимира Григора Гафтковича.

Це був звичайний будень, день праці з холодною і вологою погодою, та проте над відкритою могилою Небіжчика поруч його рідних зібрався великий гурт людей, здебільшого українців, не тільки місцевих, але й з різних околиць, навіть з далекого Ню Йорку.

Він народився 6-го лютого 1897 р. в Устечку, пов. Заліщики, в Західній Україні. Вибух першої світової війни застав його на шкільній лавці, в українській гімназії у Городенці. Він зголосився до Леґіону Українських Січових Стрільців, що саме творився. Та воєнні дії не дозволили йому добитись до місця формування УСС. Після відвоювання Галичини австрійськими військами 1915р юнак Володимир Гафткович був приділений до 58 полку піхоти.

Вернувшися додому по розпаді Австрії вступив до УГА та попав до 36 полку піхоти ім. Гетьмана Івана Мазепи. В його лавах, при XI Бриґаді відбув як фронтовик всю кампанію проти поляків у Галичині та проти большевиків на Придніпрянщині, беручи чинну участь у всіх боях. За виявлену при цьому хоробрість був піднесений до ступеня четаря.

Після підступного обеззброєння поляками решток УГА весною 1920 р. попав у польський полон та був інтернований в Тухолі на Поморю. Після звільнення з полону наприкінці 1920 р. продовжував перерване війною навчання у гімназіях в Чорткові та Тернополі, де й склав іспит зрілости. Безпосередньо після того перебрався до Львова та студіював філософію на тайному Українському Університеті аж до розв'язання польською владою цього університету.

Потім закінчив вищий торговельний курс у Львові, працюючи водночас організатором Руханкового Товариства „Сокіл" на Львів - місто. Згодом став інспектором Головного Товариства „Просвіта" у Львові та працював на тому становищі аж до вибуху другої світової війни. Поруч з цим приймав дуже живу і діяльну участь у суспільно-громадському житті української спільноти, здебільшого в характері провідного члена багатьох організацій і установ. Належав також до підпільної організації УВО, згодом УНО. Внаслідку цього був кілька разів арештований і в'язнений польською поліцією.

Під час другої світової війни, тікаючи перед большевицькою навалою, вийшов на скитальщину та опинився в Томашові Люблинському, де зразу кинувся у вир громадської праці та став її душею. Зокрема був одним з ініціяторів та невтомним організатором Українського Комітету, а згодом першим директором заснованого ним же Союзу Українських Кооператив. Після обсади керівних постів цієї установи фаховими силами, Володимир Гафткович повернувся до своєї улюбленої культурно - освітньої ділянки й працював організатором Українського Освітнього Товариства (УОТ) в районі Тарногород - Чесанів.

З вибухом німецько - большевицької війни одним з перших повернувся пішки до Львова та продовжував працю спершу як інспектор Головного Товариства „Просвіта", а після його розв'язання німцями, як організатор Освітнього Відділу Українського Центрального Комітету. У липні 1944 р. напередодні зайняття Львова большевиками подався через Криницю, Словаччину та Австрію до Німеччини та опинився в таборах, спершу у Карльсфелді, а згодом у Міттенвальді. Звідтіля виемігрував 1950 р. до ЗДА.

Після короткого перебування у стейті Массачуссетс поселився у Гартфорді, Конн., де 20-го жовтня 1961 помер.



Володимир Гафткович

У цьому місті включився з посвятою в загальну працю місцевої української громади, займаючи багато різних відповідальних постів, зокрема пост секретаря 277 Відділу УНСоюзу. Та головною ділянкою його жертвенної праці була суспільна опіка в організаційній системі Суспільної Харитативної Служби (СХС), в якій проявлялася основна риса його шляхетного характеру — чинна любов ближнього. Вона заставляла його піклуватися потребуючими та їм помагати.

Ця чеснота була його моральним дороговказом від перших днів юности аж до останньої години життя.

Зрозуміння для потреб ближніх та бажання їх задовольнити полонило його всеціло. Відданий виключно чужим справам, св. п. Володимир Гафткович не мав ані зрозуміння ані часу для своїх власних. Занедбував своє здоров'я і свої особисті потреби, що в значній мірі й причинилося до його передчасної смерти.

Вимовне свідоцтво його небувалому альтруїзмові дали бувші вояки УПА, якими покійний від щирого серця піклувався. Свою вдячність за це вони висловили подарунком у вигляді гарного альбому з проречистим написом „Прибраному Батькові". — Він насправді був батьком успіх потребуючих і безпомічних!

Гаряча любов до поневоленої Батьківщини України та не менше гаряче бажання віддати все для її визволення, жертвенна відданість громадській праці і чинна любов ближнього, це ті знаменні прикмети його характеру, які лягли в основу життя і змагання св. п. Володимира Григора Гафтковича.

Нехай же посякчасно залишиться в пам'яті сучасного й прийдешніх поколінь його світляна Постать, як символ та гідний наслідування приклад зразкового патріота, громадянина і вояка.

Д-р Іван Козак

Пасейк та околиці в поклоні Лесі Українці в 50-ліття її смерти

3-го березня заходом 70-го відділу СУА ім. Віри Бабенко в Укр. Централі при Гойп Аве відбулась імпреза в 50-ліття смерти Лесі Українки. Посеред сцени виднів портрет Поетеси, убраний в цитату слів із одного її віршів. П-на Лідія Рудницька відіграннями американського гимну на фортепіяні начала імпрезу. Потім промовила слово голова відділу СУА п. Орися Свистун, після чого пані І. Чайківська виголосила промову, в якій розказала про життя і творчість Поетеси.

Жіночий хор „Боян" під батутою п. Я. Костишина проспівав „Гетьте думи", слова Українки з муз. оформленням Білогруда, та „Поклін" у оформленні Варнича. Учениці „Рідної Школи" Дарія Путикевич та Дарія Чайківська вдало продеклямували виїмки із циклу „Сльози перли" Л. Українки.

Милим був виступ нашої артистки п. А. Гандяк, яка в супроводі фортепіяну, при якому засіла п. В. Вольц, виконала „Могилу Невідомого" в оформ. Бобикевича, „Діброво зелена" в оформ. Гнатишина. „Старенька ненька" в оформ. Д. Каранович і на біс „Зелені гори" слова Л. Українки в оформ. Балтаровича. „Зелена діброво" із своїм „ду ду-ду" полонила слухачів. Діяпазон голосу, мистецьке зрозуміння і виконання пісні стояло на висоті, тому присутні буревійно вітали й оплескували артистку. Присутні кожен виступ вітали тепло. Міш. хор „Боян" під дир. п. Я. Костишина проспівав „Крилець" та „Ой у полі жито" і нац. гимном закінчив цю сно гарно задуману імпрезу. Хор „Боян" є окрасою нашої громади, і цим разом задоволив вимогу присутніх. Хор росте, розвивається і ми гадаємо, що побачимо його ще кращим.

(пяк)

Український Літературно Мистецький Клюб Ню Йорк

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю дня 22 березня ц. р. відбудеться Літературно - мисливський вечір. У програмі: Мисливські оповідання й усмішки Остапа Вишні в читанні Олімпії Добровольської і Йосипа Гірняка, фільм з полювань в Америці, репортаж про пригоди мисливця О. Сави в читанні Євгена Личманенка і показ кольорових прозірок із полювання мисливського товариства „Тур". Початок о год. 8-ій веч.

ХРУЩОВ БОРОНИТЬ СОЦРЕАЛІЗМ, СТАЛІНА І СЕБЕ САМОГО

(Закінчення зі сторінки 2-ої)

торів. Не виступав проти „лівого мистецтва" і Ленін, — хоч Хрущов пробує доказувати противне, — бо не хотів втручатися в справи мистецької творчости, в яких не вважав себе компетентним. Ідеї комунізму ширила тоді совєтська пропаганда якраз через „ліве мистецтво", і якраз у тих роках було найбільше ідейних комуністів.

Відповідь на це дає сам Хрущов, але не тоді, коли говорить: „ми проти мирного співіснування в галузі ідеології", значить, проти абстракціонізму і формалізму, що є, мовляв, „одною з форм буржуазної ідеології", а тоді, коли говорить з притиском про „індивідуалістичну анархію", що її нібито пробують насаджувати письменники і мистці - новатори. Хрущов і його колективне керівництво бояться всього індивідуального, бояться вони й того, що в індивідуалізованій літературі письменників не можна буде контролювати так, як в літературі соцреалізму, стриженій під густий партійний гребінь. І тому соцреалізм, придуманий Горьким, а примусом запроваджений у 1934-му році Сталіним, мусить залишатися як „найбільш дійова зброя партії".

Письменники і мистці не забарилися з відгуками на промову Хрущова. Недавній славословець Сталіна, червоний малорос Рильков, придо хору славословців нового до хору словословців нового диктатора: „Ми, учасники зустрічі з Нікітою Сергеєвичем, знов відчули твердість і чіткість партійної лінії.. Я з усієї душі підтримую боротьбу"... Письменник М. Соколов заявив: „Це була чудова зустріч! Спасибі вам, товаришу Хрущов, за цю дружню, за цю пристрасну ленінську розмову про долю літератури і мистецтва".

Інші проблеми, порушені Хрущовим у його виступі, варто було б розглянути в окремій статті.

В. С-ко

● **Дослідна лябораторія фірми Вестінггавз у Пітсбурґу.** Па., знайшла нову техніку осолоджування морської води. Осолодження тисячі ґальонів морської води має коштувати значно менше як один доляр. Солона вода випаровує, а пізніше та пара без солі осідається вже як солодка вода.

В ДРУГІ РОКОВИНИ СМЕРТИ
бл. п.
ДМИТРА ГАЛИЧИНА
колишнього УСС,
президента УККА та головного предсідника УНСоюзу,
відправиться
ПАНАХИДА
в суботу, 30-го березня 1963 р.,
в год. 7:30 веч. (по Вечірні),
в церкві СВ. ЮРА в НЮ ЙОРКУ.

●

В неділю, 1-го квітня 1963 р.
в церкві Пресв. Марії, при 87 вул. в ОЗОН ПАРКУ — в год. 10:00 рано
відправиться
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА з ПАНАХИДОЮ
про що Рідню і Знайомих Покійного повідомляють

ДРУЖИНА і БРАТТЯ

Ділимося сумною вісткою
з Рідними, Приятелями та Знайомими,
що 17-го березня 1963 року, після важкої недуги
упокоївся в Бозі наш Найдорожчий і Невіджалуваний
МУЖ, БАТЬКО і ДІДУНЬО
бл. п.
мґр. СОФРОН ЛЕВИЦЬКИЙ
був. директор Відділу
Банку Крайового Господарства у Львові.

ПАНАХИДА — буде відправлена у ВІВТОРОК, 19-го БЕРЕЗНЯ 1963 р., в год. 8:00 веч., в похоронному заведенні Литвин і Литвин, 801 Springfield Avenue, Irvington, N. J.
ПОХОРОН — в СЕРЕДУ, 20-го БЕРЕЗНЯ 1963 р., в год. 9:00 ранку, з того ж похоронного заведення до церкви св. І. Хрестителя в Нюарку, а опісля на цвинтар Evergreen.
Горем прибиті:

ЛЕОНІЯ — дружина
д-р СОФІЯ і д-р БОГДАН ШЕВУНЧАКИ — донька і зять
РОМАН і БОГДАНА — внуки

Ділимося сумною вісткою
з Приятелями та Знайомими, що дня 16-го лютого 1963 р, після важкої операції відійшов у Вічність в м. Боффало, Н. Й.,
Найдорожчий і Незабутній
МУЖ, БАТЬКО і ДІДУСЬ
бл. пам'яті
Дмитро Іванович КРИХ
народжений 26-го жовтня 1884 року, в селі Шеховицях, на Холмщині.

Похорон відбувся 20-го лютого 1963 року, на цвинтарі Українського Православного Осередку в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж.

Покійний був довголітнім працівником пошт і телеграфів, невтомним і відданим працівником державного театру ім. Франка, керівником драматичних гуртків на еміграції, та диригентом церковних і світських хорів.

Горем прибита Родина складає свою найщирішу подяку: Високопреосвященому Архиєпископові Мстиславові за участь у Похороні, за Його душевну промову, Митр. прот. о. Миколі Лящукові, о. Леонтієві Квартирукові за похоронні відправи і незабутні промови.

Сердечно дякуємо церковному хорові і його диригентові п. Веремчукові за співи під час Панахид і Похорону.

Щиро дякуємо Парафіяльній Раді за велику участь, Сестрицтву св. Ольги за їх труди і допомогу.

Дякуємо Українському Конгресовому Комітетові і голові п. Самутінові за співчуття і допомогу.

Дякуємо сердечно Осередкові СУМА ім. Л. Українки за участь і допомогу. Дякуємо щиро п. Ользі Слотюк за велику працю у Похоронах.

Дякуємо всім Людям за чудові квіти і Всім, хто прийняв участь у Похоронах.

Нехай Всевишній щедро винагородить всіх сторицею.

З великою пошаною і подякою до всіх, остається тяжким горем прибита:

РОДИНА

Замість квітів на свіжу могилу
сл. п. інж. **ОЛЕКСАНДРА МАРКОВА,**
сина кол. УСС о. Миколи Маркова,
СТАНИЦЯ УСС в МОНТРЕАЛІ
складає $10.00
на українських воєнних інвалідів.

ПОДЯКА

За Божою Волею
несподівано відійшов у Вічність, у молодому віці,
мій МУЖ і БАТЬКО дітям
бл. п. ІВАН ХОМА
що упокоївся у Бозі
дня 3-го березня 1963 року.

У найтрагічніших хвилинах нашого життя зазнали ми багато доказів співчуття і зрозуміння зі сторони великого числа людей. Доказом цього був найвеличавіший досі Похорон у тутешній громаді дня 6-го березня ц. р.

З цього приводу найсердечнішу подяку складаю о. пароохові Іванові Мак, що ревно зайнявся Похороном і до звеличання його попросив двох сусідніх Отців парохів, а саме: о. М. Курила з Фоллс Рівер і о. А. Назаревича з Вилиментик. Величавий похоронний обряд, проповідь пароха й опісля в часі поминок промови всіх Отців Духовних влили в наше зболіле серце велику дозу бальзаму. Нехай Всевишній, Всечесні Отці Духовні, Вам заплатить за Вашу безінтересовність, молитви й труд. Рівночасно дякую мешканцям Колчестеру за участь у Похоронах, вінки, співчуття і пожертви на Служби Божі. Не менша подяка многим Знайомим з Вилиментик, Ню Бритен, Гартфорду, Йонкерсу, Стемфорду, Шикаґо, Огайо, Ню Гейвену, що своєю участю віддали останню християнську прислугу Померлому. Сердечне Спасибіг і п. М. Шевчукові з Гартфорду, що сповняв обов'язки дяка й його слово при поминках.

Молитиму Бога про здоров'я для усіх.

Опечалена дружина — **РОЗАЛІЯ**
з дочками — **ІРИНОЮ і ДАРІЄЮ**

Константин Біда

ЕТИМОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

В останньому десятилітті етимологічні студії над слов'янськими мовами збагатилися деякими поважнішими працями. Німецький славіст М .Фасмер видав свій Russisches etymologisches Woerterbuch, (Heidelberg, C. Winter U. V., 1950-58); Й. Голюб - Ф. Копечни закінчили свій Etymologicky slovnik jazyka ceskeho a slov. (Praha, 1952); появилася праця В. Мачека Etymologicky slovnik jazyka ceskeho a slov. (Praha, 1957); польський лінгвіст Ф. Славскі видав Slownik etym. jez. polskiego (Krakow, 1952-56). Про збільшене зацікавлення слов'янськими етимологічними студіями свідчить двократне перевидання Этимологического Словаря Русского Языка А. Преображенського (Ню Йорк, 1951 і Москва, 1958), а теж поява третьої частини (етимологічної) словника Л. Саднік - Р. Айцетмюллера: Handwoerterbuch zu den altkirchesivfl Texten (Gravenhage-Heidelberg, 1955). В останньому часі вийшов Краткий Этимологический Словарь Русского Языка, що його склали Н. М. Шанский, В. В. Иванов і Т. В. Шанская (Москва, 1961).

Відомо, що деякі етимологічні словники вже закінчені, хоч ще не появилися друком. До них належить етимологічний словник сербохорватської мови покійного хорватського лінгвіста П. Скока, що його автор закінчив саме перед своєю смертю у 1956 р. і етимологічний словник полабської мови Т. Лер-Сплавінського.

Згадані тут праці не вичерпують ще повного списка робіт з цієї ділянки слов'янської філології, які появились в останніх часах. Ряд статтей та спеціяльних студій, що появилися в різних слов'янських журналах та окремих публікаціях, становлять безумовно цінний вклад у цю галузь слов'янської лінгвістики.

У другій половині 1962 р. вийшов, під фірмою Української Вільної Академії Наук в Канаді, перший зошит етимологічного словника української мови проф. Я. Рудницького, редагований в англійській мові: J. B. Rudnyc'kyj, **An Etymological Dictionary of the Ukrainian Language**, Part I., Ukrainian Free Academy of Sciences - UVAN, Inc., Winnipeg, 1962, Canada.

Це подія в українському науковому житті, яка знаменує появу першого етимологічного словника української мови, бо заповіджений київським Інститутом Мовознавства перший випуск українського етимологічного словника Р. Кравчука, наскільки нам відомо, ще не появився. Вага цієї події ще і в тому, що це в дійсності взагалі перший слов'янський етимологічний словник в англійській мові. Усі досьогочасні словники появились у відповідних слов'янських мовах, або в мові німецькій, як напр. словники Фр. Міклошіча, Ер. Бернекера чи М. Фасмера.

Як видно з передмови, автор запляновує 20 випусків цього словника, які мають виходити реґулярно у відповідних інтервалах. Працю свою — як довідуємося — почав автор ще в 1941 р. у Празі, де за фінансовою поміччю українських та інших виховних та наукових інституцій зібрав поважний матеріял, що його в 1945 р. перевезено з Праги до Гайдельберґу. Тут автор продовжував свою працю в Індоевропейському і Лінґвістичному Інституті, а від 1949 р. у Вінніпеґу, де розгорнув надзвичайно активну наукову та видавничу активність, сповняючи функцію професора слов'янських мов та літератур у Манітобському Університеті та довголітню функцію президента Української Вільної Академії Наук у Канаді. Так отже довголітня підготовча робота увінчалась оцим першим випуском, який становить важливу подію в історії українського мовознавства, бо є працею піонерською.

Етимологічні дослідження завжди зв'язані з рядом щонайменше таких важливих проблем як: історія мови та літературні мовні джерела, чужі лексичні впливи, словник діялектної лексики, проблеми, з якими треба рахуватися і над якими треба працювати, підготовляючи етимологічну працю. Ця думка находить повне оправдання у тезі В. Кіпарського, що тяжко скласти етимологічний словник якоїсь мови перед появою доброго історичного словника цієї мови. Це ж ясно, бо ж, щоб дошукатися основного джерела походження слова і його кореневого значення, треба найперше на основі ряду історичних джерел з різних епох простудіювати численні значеневі варіянти цього слова. Мова — поняття історичне; її структура як і лексика змінюються в процесі свого розвитку. Тільки в перспективі цього розвиткового процесу можна якслід схопити кореневе значення слова і його первісну форму.

З другої сторони важливим джерелом для підготовки етимологічного словника є діялектний словник, бо він відкриває дослідникові лексичне багатство мови, так послідовно заховане в численних передусім архаїчних, діялектах. Говірки, — це ж цінні резервуари не тільки фонетичних, морфологічних чи синтактичних, але і лексичних особливостей мови в її географічному перекрою.

Український етимолог у своїх дослідженнях натрапляє на труднощі, які виринають саме з недостачі згаданого історичного і діялектного матеріялу. „Історичний словник українського язика" Є. Тимченка, що його випустила Українська Академія Наук в Києві в 1930 р. (його другий зошит появився у 1933 р.) це праця монументальна (хоч немає в ньому матеріялу з джерел XI - XIII віків — за офіційним урядовим приписом), але він доходить тільки до букви Ж. Дещо краще стоїть справа з діялектним матеріялом. В останньому часі почали появлятись обласнодіялектні словни (А. Москаленка, 1958 р., П. Лисенка, 1961 р.), але вони покищо майже недоступні дослідникові на американському континенті. Те саме можна сказати про численні етнографічні говіркові матеріяли, записані І. Верхратським, П. Чубинським, Гнатюком, Драгомановим та іншими, які дають дослідникові багатство української говіркової лексики, а які тільки в обмеженому ступні доступні дослідникові поза межами рідного краю.

Усі ці недостачі та обставини дослідницької мовознавчої праці треба брати до уваги, оцінюючи перший випуск українського етимологічного словника, який, неначе іронією долі, появляється вперше на північноамериканському континенті. Усю підготовчу роботу над селекцією історичного матеріялу та добором діялектної лексики автор українського етимологічного всловника мусить виконувати сам, щоб заповнити прогалини в українській лексикологічній літературі.

Незважаючи на те, у першому випуску праці Я. Рудницького помітна виразна тенденція акцентувати історичний аспект досліджуваної лексики. Побіч модерної автор відмічує лексику середнього і давнього українського мовного періоду — момент, який надзвичайно високо підносить вартість його праці.

Автор старається акцентувати теж діялектний аспект; він відрізняє західній — від східноукраїнської лексики, але саме цей аспект в нього не розроблений якслід мабуть із згаданих причин. Відносно ще найбільше уваги присвячено говірковій карпатській лексиці: гуцульській, бойківській, лемківській та закарпатській. Іншим українським говіркам не присвячено спеціяльної уваги.

У методі своєї праці автор розвиває сильно так важливий в етимологічних дослідженнях компаративний аспект. Тут взято до уваги не тільки слов'янські, але і численні европейські та неевропейські мови, з якими споріднена лексика українська.

Надзвичайно інтенсивно попрацював автор над селекцією деривативів та синоніміки. Передусім синоніміці присвятив він пильну увагу (хоч властиво своїм характером вона не споріднена з етимологічними студіями) і можна думати, що, якщо і в дальших випусках вона буде запрезентована так обильно, то перший український етимологічний словник до певної міри зможе служити теж як словник українських синонімів.

Включення у словник місцевих назв (Англія, Арктида, Вачка і т. д.) а теж і християнських імен (Антін, Андрій і т. д.) свідчить про ширину авторового задуму, хоч треба відмітити, що в цього рода праці неможливо вичерпати і послідовно обговорити ономастичну лексику. Автор мабуть рішив зупинитись тільки над найбільше поширеними і вживаними назвами.

При всіх цінних прикметах словника Я. Рудницького помічується в ньому певну недостачу чужої, неукраїнської лексики, що її українська мова вповні собі присвоїла і без якої сьогодні тяжко обійтись. Це слова типу як напр.: абонент, абсида, аварія, аванґард, анархія, анкета, апокриф, аскет, анатомія, аналіза, альбом, арсенал, артерія, асекурація, асистент, балістика, барометр, балюстрада і т. д. Ці і подібні слова становлять сьогодні важливий та зовсім органічний вклад в українську мову і їх сьогодні поминути вже не можна.

Зате тут відносно забагато вигуків, таких як: агу, агов, агуш, ай, ади, акур, акиш, адузь, ацю, адзусь, аке, балом, і т.д., які не багато спільного мають з етимологічними дослідженнями, а звичайно належать до чисто ономатопеістичних формацій. Помічується, що чомусь і інші етимологи включають ці формації у свої словники, як напр. Ф. Славські, автор найновішого етимологічного словника польської мови.

Коли говориться про ономатопеїчні формації, добре при цій нагоді згадати про споріднену ділянку, а саме про лексичні твори з емоційною закраскою, що їх стрічаємо не тільки у вигуках, але теж в іменниках та дієсловах. Сюди належать звичайно безсуфіксальні слова, у яких повторюється корінь для підсилення акустичного елементу. В наслідок цього повторення слово набирає емоційної закраски. Так постало багато лексичних творів у слов'янських, інших індоевропейських та неіндоевропейських мовах. (напр. гоголь, хохол, рос. колокол, прапор, пор - пор; це теж помітне у фр. c'est beau-beau. На цій же дорозі треба б шукати етимології такого слова як бебехи, що їх Брюкнер чомусь зв'язує з етимологією слова баба. Передусім численні слова ономатопеїчного характеру поставали в цей спосіб, своїм коренем вони часто зв'язані із вигуками, в яких і належить дошукуватись їхньої етимології.

На мою думку до цих лексичних формацій треба зачислити теж такі слова як барабан, балабуха і т. п., а не зв'язувати їх із словами перського чи турко-татарського походження, як це робить напр. Младенов.

У цьому короткому огляді праці проф. Я. Рудницького покищо тяжко оцінювати використані ним джерела, бо їх список має появитися щойно в останньому випуску. Все таки на основі цитованих скорочень можна думати, що працю оперто на багатому лексичному матеріялі. Про те говорить передусім обильність етимологічних варіянтів різних дослідників, що їх цитує автор у більшості випадків.

Так само передчасно було б на основі першого зошита говорити вже тепер про вартість словника, що його закінчення вимагає ще багато праці та зусилля. Проте порівняння першого випуску праці проф. Рудницького з відповідним початковим матеріялом цитованого вже словника польського етимолога Ф. Славськоо виходить рішуче на користь першого. Це треба відмітити тим більше, бо словник Славського підготовлявся на корінному польському терені, на якому джерельна документація для автора не становила жодної проблеми.

Не сумніваємося, що дальші частини цієї великої і методологічно так добре зорганізованої праці ще збагатяться лексичним матеріялом і що авторові вдасться успішно закінчити своє сміливе діло, яке відкриває нову сторінку в історії українського мовознавства.

ЗДА за прямий провід Білий Дім-Кремль, як засіб проти „випадкової" війни

Женева. — На 17-членній конференції роззброєння у Женеві американська делеґація під проводом заступника Вільяма Фостера, що вернувся до Вашинґтону, — Чарлза Стелле — пред'явила в минулу п'ятницю низку дальших пропозицій збоку ЗДА. Між ними є проєкт Америки, щоб між Білим Домом і Кремлем встановити безпосередній телефонічний провід, який міг би допомогти до того, щоб в останній хвилині виминути війну, з'ясувавши „помилку", що грозила б вибухом війни. Стелле заапелював до совєтської делеґації, конкретно до Семьона Царапкіна, щоб він почав ділово розглядати американський плян щодо засобів проти несподіваної атаки та випадкової війни. Водночас вісім невтральних держав учасників тієї Женевської конференції прийняли одноголосну постанову зголосити на одному з перших засідань цього тижня меморандум з вимогою відновити переговори між трьома державами — ЗДА, СССР і Британією про договір щодо припинення всяких дальших атомових детонацій.

Відділ СУМА на пам'ятник Шевченка

Рік тому на терені Денверу, Колорадо, засновано Відділ СУМА, який названо ім'ям Т. Г. Шевченка в честь славетного Кобзаря України.

Після ліквідації Спортового Товариства „Україна", на руки Управи новоствореного Відділу СУМА вплинула готівка в сумі $169.88. Завдяки активності та жертвенності членів СУМА та місцевого українського громадянства, Відділ СУМА ім. Т. Шевченка, проіснував рік та проробив кольосальну роботу й значно збільшив свої фонди в касі. Тому на засіданні Управи Відділу СУМА ім. Т. Шевченка вирішено, щоб вище згадані гроші в сумі $169.88 надіслати на побудову пам'ятника Тарасові Шевченкові. Цим ми бажаємо вкласти й нашу скромну лепту у велике діло — побудови пам'ятника незабутньому співцеві й борцеві за волю українського народу.

Комітетові бажаємо успіху у виконанні шляхетного завдання побудови пам'ятника Тарасові Шевченкові на вільній землі Вашинґтона, котрий стане символом невмирущости Української Нації.

За Управу Відділу СУМА ім. Т. Шевченка в Денвері, Колорадо:

Інж. Олег Завадович, голова;

Мирон Карабин, секретар.

„Чорноморська Січ" здобула перемогу, а УСК нерішену

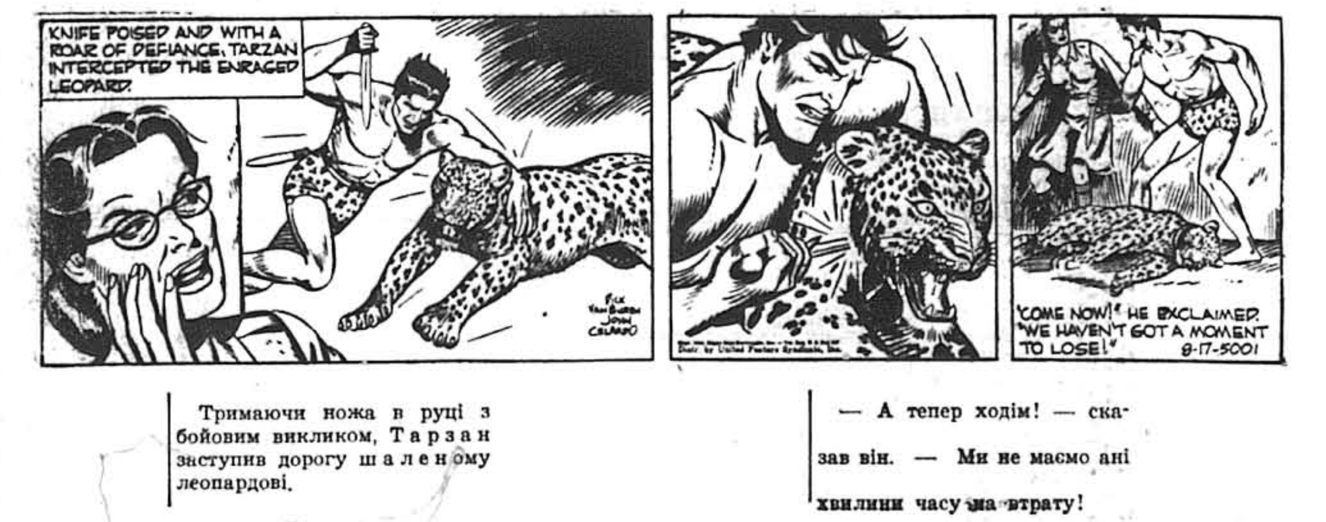
Минулої неділі, 17-го березня дві дружини „Чорноморської Січі" Нюарк, а саме перша дружина та юнаки, перемогли своїх футбольних суперників. В змаганнях за мистецтво Американської Футбольної Ліги „Чорноморська Січ" здобула перемогу 4:1 над філядель. дружиною „Юрик Тракерс". Ворота для „Січі" стрілили: Мушак 2, Рада і Чайка по одних. Це були останні мистецькі змагання „Ч. Січі" в цьому сезоні і те, на якому місці закінчить наша дружина сезон, залежить тепер від вислідів досі невідбутих гор інших дружин. „Ч. Січ" ще може опинитися в кінцевому показнику на четвертому місці Ліґи.

Юнаки „Чорноморської Січі" перемогли 4:0 своїх однолітків дружини Гаррісон С. К. і цісю виграною заавансували до дальших гор за Чашу юнаків ЗДА.

Футбалістам УСК-у Ню Йорк, які святкували перед тижнем велику перемогу над греками, цієї неділі не повело. Вони зовсім несподівано закінчили нерішеною 2:2 мистецькі змаганн Великої Десятки Німецько - Американського Футбольного Союзу з дружиною „Дойч-Унґарн" на грищі противника в Брукліні. Пирдон здобув обидвоє воріт для УСК-у. Тепер дружина УСК-у займає п'яте місце в показнику Великої Десятки.

Суперник ‚Тризуба", Філядельфія, італійський клюб „Інтер" зазнав неочікуваної поразки в зустрічі з ‚Фол Рівер" і цим самим збільшив число своїх втрачених точок на одну більше від „Тризуба". Це вже майже запевнило ‚Тризубові" поновний чемпіонат Ам. Футбольної Ліґи.

ТАРЗАН, ч. 5001. Втікають!



Тримаючи ножа в руці з бойовим викликом, Тарзан заступив дорогу шаленому леопардові.

— А тепер ходім! — сказав він. — Ми не маємо ані хвилини часу на втрату!